

თარგმანი TRANSLATION

საბაჰატიანი ალი (1907-1948) - „ვიოლონჩელო“

ნატო ხარშილაძე

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
საქართველო, 0179, თბილისი,
ილია ჭავჭავაძის გამზირი №1,
+995551424252, nkharshiladze@cu.edu.ge
<https://orcid.org/0000-0001-8366-8820>

აბსტრაქტი

მე-20 საუკუნის გამოჩენილი თურქი მწერალი საბაჰატიანი ალი 1907 წელს თურქეთში დაიბადა. მამა, რომელიც ადრე გარდაეცვალა, ოფიცერი იყო. ოჯახს საცხოვრებელის შეცვლა ხშირად უწევდა. მწერალმა კარგი განათლება ჯერ სტამბოლში მიიღო. იქ დაამთავრა პედაგიური სასწავლებელი და ქალაქ ოზგატში მასწავ

1928-1930 წლებში საბაჰატიანი ალი ბერლინის უნივერსიტეტის ფილოლოგიის ფაკულტეტზე სწავლობდა, სადაც ეროვნულ ნიადაგზე ნაცისტ სტუდენტთან ჩხუბი მოუხდა. მწერალი იძულებული გახდა უნივერსიტეტი დაეტოვებინა და სამშობლოს დაბრუნებოდა. ქალაქ აიდინში, კონიასა და ანკარის სკოლებში გერმანულ ენას ასწავლიდა. არაერთხელ იყო გასამართლებული თურქეთის მთავრობის მიმართ კრიტიკული აზრის გამოხატვისთვის. 1948 წელს სამშობლოს დატოვება და ევროპაში გაპარვა გადაწყვიტა, მაგრამ ახლო მეგობარმა პოლიციაში დაასმინა. მწერალი თურქეთ-ბულგარეთის საზღვარზე დააკავეს. ერთ-ერთი ვე- რს-

ით იქვე დახვრიტეს, მეორე ვერსიით კი- პოლიციაში დაკითხვისას მოკლეს.

სკვანძო სიტყვები: ვიოლონჩელო; მუსიკა; მოგზაურები; აფრიკა; სიყვარული.

თურქულიდან თარგმნა ნატო ხარშილაძემ

„ვიოლონჩელო“

მზეს სახეზე მწვანე ფოთლების მარაო აეფარებინა და დარცხენილი ქალივით მსხვილფოთლოვან ხეებს მიღმა იმალებოდა. სხვადასხვა ეროვნების ადამიანებისგან შემდგარი მოგზაურთა ჯგუფი სოფელში შევიდა, რომელიც ყვითელი ბალახებისგან დაწნული სახლებით ფუტკრების სკას მოგაგონებდათ. ტომის ბელადი უკვე ოცი წელი იყო რაც აქ, აფრიკის ამ შორეულ კუთხეში ცხოვრობდა. თეთრკანიანები თითქმის არ სტუმრობდნენ ამ მხარეს, ამიტომ მათთან შესახვედრად საგანგებოდ მორთულ-მოკაზმული მძივებით და სპილოს ძვლის ორნამენტებით, ხელით მოჩუქურთმებული დიდი მშვილდით, გარემოცვასთან ერთად სოფლის მოედანზე სტუმრებს ელოდებოდა.

რამდენიმე საჩვენებელი ცერემონიის შემდეგ დაღლილი მოგზაურები ბელადის ქოხში მიიყვანეს დასასვენებლად. თარჯიმანი, რომელსაც სოფელში შემოვლა უნდა გაეკეთებინა, სირბილისგან დასისხლიანებული ფეხებით მოვარდა კარავთან და ორმოცდაათიოდე ნაბიჯის მოშორებით დადგა.

-ხის ქოხი ვნახე, ევროპელის გაკეთებული უნდა იყოს, - განშირებულ სუნთქვას ძლივს ამოაყოლა სათქმელი.

გოლფის შარვლის ქვეშ წინდების ჩაცმის დრო აღარ იყო და ყველანი მითითებული ადგილისკენ გაიქცნენ. თარჯიმანი მართალს ამბობდა. ეს იყო უსწორმასწორო ხისგან გაკეთებული ქოხი, წინ ველური ყვავილებიგან ბალის მსგავსი მიწით. ბელადის თქმ-

ით ლამის ორი წელი იყო გასული, რაც ამ ადგილას თეთრკანიანი დასახლებულა.

-სად არის თვითონ? - ჰკითხეს თარჯიმანს.

-ვინ იცის, - თქვა ბელადმა. - აიღებს ინსტრუმენტს და მიდის, არავინ უწყის როდის დაბ- რუნდება. როცა უნდა, მაშინ მოდის.

-რა ინსტრუმენტია?

-დიდია... პატარა ნიანგს ჰგავს თითქოს.

-არფაა ვითომ? ერთმანეთს ჰკითხეს მოგზაურებმა.

-ჯოხზე გადაჭიმული ცხენის ძუით იკვრება, - თქვა ბელადმა.

-თუ ასეა, კონტრაბასიც შეიძლება იყოს, ან სულაც ვიოლონჩელო.

-კი, კი, ალბათ უფრო ვიოლოჩელო.

-სად უკრავს? - კვლავ ჩაემიენ მოგზაურები. თარჯიმანმა ხელი ტყისკენ გააწვდინა და იქო, ანიშნა.

-კარგი, შეგიძლია წაგვიყვანო?

-არ შეიძლება. როცა ის უკრავს, არავინ უნდა ნახოს...

-ჩვენ შორს ისე დავდგებით, რომ ვერც მიხვდება, -დაიჟინეს მოგზაურებმა.

ბელადი დათანხმდა. შებინდაბისას სოფელი დატოვეს და ტყისკენ გაემართნენ. ქოხთან მიახლოვებისას ვიოლინოს ხმა მოესმათ. გაირინდნენ.

-შემოდგომის სიმღერაა! - თქვა ერთ-ერთმა მოგზაურმა.

-ჩაიკოვსკის! -დაამატა რუსმა.

ტყეში შევიდნენ, ბელადი დაახლოებით ათი ნაბიჯის მოშორებით გაჩერდა და დიდი ბაობაბის ხის ტოტებქვეშ სილუეტზე მიუთითა: -აი!..

შორიახლოს ჩასაფრებული მოგზაურები დიდი ინტერესით უყურებდნენ და უსმენდნენ უცნობ მუსიკოსს. ჩრდილი არ მოძრაობდა, იგივე ნაწარმოებს დიდი ოსტატობით ასრულებდა. ჩელოს ბეგრების საოცარი გაშლისას ხის ტოტები ირხეოდნენ, ფოთლები ერთმანეთში თრთოდნენ.

-ვინ შეიძლება იყოს ეს კაცი? -იკითხა ბრიტანელმა მოგზაურმა.

-ხელოვანი, სასოწარკვეთილი ხელოვანი. საწყალი, დაუფასებელი, რომელიც ხალხს გაურბის, -თქვა ფრანგმა.

-არა, ის შეძლება საზოგადოების უსამართლობის გამოა აქ. იქაურობას გამოექცა და ხელოვნებით ინუგეშებს თავს, -აზრი დააფიქსირა რუსმა.

-მე თუ მკითხავთ, თქვა გერმანელმა, - ეს არის ბრძენი ადამიანი, რომელმაც ცივილურ სამყაროსთან დაპირისპირებას აქ, ამ თავისუფალ სივრცეში უდარდელი, მშვიდი ცხოვრება და ეს უბრალო კეთილდღეობა არჩია.

-მე ვფიქრობ, -დაამატა ინგლისელმა, -აქაური ველური მმართველობის ხელში ჩაგდების მიზნით თავისი მზაკვრული გეგმები აქვს... ეს არის გამჭრიახი ადამიანი, რომელიც ყველა-ფერს მოთმინებით აკეთებს, შესაძლოა, საშიში არის კიდევ.

დალამდა. მთვარე ამოვიდა და მისმა შუქმა ტყისპატარა მოედანი გაანათა. მოგზაურებმა უკეთ დაინახეს მამაკაცი, რომელიც ვილონჩელოზე თვალდახჭული უკრავდა ქვებიან მიწის გროვას მიყრდნობილი... შავი, ხუჭუჭი წვერი ჩარჩოსავით შემორტყმოდა მის სახეს ისე, რომ ვერ გაარკვევდით სად იწყებოდა და სად მთავრდებოდა გაურკვეველი ასაკის ნაოჭები. შუბლზე ჩამოყრილი, არეული თმა ფერმკრთალ ლოყებს უჩრდილავდა.

-ყოველთვის აქ უკრავს?

-და ეს მიწის გროვა რა არის? - რიგ-რიგობით იკითხეს მოგზაურებმა.

-დიახ, აქ, ცოლის საფლავთან დგას და უკრავს, - უპასუხა ბელადმა.

-ცოლიც ჰყავდა?

-ჰყავდა და მოუკვდა...

გაჩუმდნენ. წავიდეთო, თქვეს. - სოფელში როცა დაბრუნდება, გავიგებთ... მაგრამ მეორე დილით დაბრუნებულ მამაკაცს თავისი ცხოვრების შესახებ თითქმის არაფერი მოუყვლია მათთვის.

-ჩვენი გემის კატასტროფის შემდეგ აქ მოვხვდით. მეუღლე გარდამეცვალა, მე სხვაგან წას- ვლა არ მინდოდა, - თქვა მან...

მოგზაურებმა დატოვეს ეს უცნაური ადგილი და გზა გააგრძელეს. თითოეულმა მათგანმა სხვადასხვა რამ დაწერა ჟურნალებში, მაგრამ არც ერთს არ მოუყვლია ამ კაცის რეალური ისტორია. ამბავი კი ასე დაიწყო:

ხმელთაშუა ზღვის ერთ-ერთ ზღვისპირა ქალაქში ახალგაზრდა კაცი ცხოვრობდა. ვინც მას ნახავდა, სამუდამოდ გულში რჩებოდა. ყველა ქალი მისი მორჩილი ხდებოდა, სიზმარში ელანდებოდათ. ყავისფერი, კვერნას ბეწვივით ნაზი უღვაში პატარა გოგონების გულელებს იპყრობდა. მაგრამ ამ ახალგაზრდას ჰქონდა რაღაც უფრო ძვირფასი, ვიდრე მისი ტალღოვანი თმა, მუქი ლურჯი თვალები და აღმოსავლური მათრახივით მოქნილი სხეული. ეს მისი საცოლის სიყვარული იყო...

ოდესღაც ყველა ქალაქელი ბიჭის ფანტაზიას ავსებდა გოგონას მუდამ სევდიანი, ჩაფიქრებული სახე, ოდნავ დაძაბული შუბლი. ისინი მხოლოდ და-ძმურ კოცნას სჯერდებოდნენ, რადგან იცოდნენ, რომ გოგონას აღმოსავლური ვარდის მსგავს გაცრეცილ ვარდისფერ ტუჩებს სხვა პატრონი ჰყავდა, რომ ყავისფერი თვალები, რომელთა სულიერების არსს ვერავინ ჩასწვდა, მხოლოდ ერთი ადამიანისთვის ანათებდნენ ნაპერწკლებივით. ეს გოგონა ქალაქის საუკეთესო ვიოლონჩელისტი იყო.

გოგონა ინსტრუმენტზე დაკვრისას, სკამზე, რომელზეც იჯდა, ცალ ფეხს უკან გადასწევდა, წინ იხრებოდა და სავსე მკერდით ჩელოს ეყრდნობოდა; საკრავი კი ისეთ ხმებს გამოსცემდა, ქვეყნის ასაკოვანი ოსტატ-მუსიკოსებიც თავისდაუნებურად თვალებს ხუჭავდნენ, თავს უკან გადააგდებდნენ და ასე უსმენდნენ მონუსხულები.

გოგონა როდესაც საქმროსთან ერთად არ იყო, ჩელოს ელაპარაკებოდა. მას ათქმევინებდა იმას, რისი გაგონებაც სურდა საყვარელი ადამიანისგან; მაგრამ უყურედღებო ახალგაზრდამ ეს არ იცოდა და ცოტა არ იყოს ინსტრუმენტზე ეჭვიანობდა კიდეც. ერთ დღეს:

-ოჰ, საყვარელო, არა მარტო შენი ნაზი სხეული, აბრეშუმის თმა, ვარდისფერი ტუჩები, არამედ მთელი შენი ვნება მინდა, რომ მე მეკუთვნოდეს, ძვირფასო. შეეშვი ჩელოს, მხოლოდ მე მომისმინე, ჩემ გულის სიმებზე შეეცადე დაუკრა მელოდიები.

რაოდენ ეგოისტურია სიყვარული!..

-რაკი არ გინდა, ჩემო სიყვარულო, მე აღარ დავუკრავ ვიოლონჩელოზე. მელოდიებს მხოლოდ შენ სიტყვებში მოვძებნი, -

უთხრა გოგონამ. მის თვალეებში უცნაური სევდა იყო ჯეირანისა, რომელიც ტყეს ტოვებს თავისი მომავალი პატრონისთვის. ხელოვნება, ღვთაებრივი ხელოვნება სიყვარულმა დაამარცხა... რაოდენ ძლიერია სიყვარული!..

-მაგრამ საყვარელო, -თქვა გოგონამ და თავისი ხელები ბიჭის ხელებს მოჰხვია. -რა თქმა უნდა ერთ დღეს დავბერდებით და სიკვდილი წაგვიყვანს. თუ ის ჯერ ჩემთან მოვა იცოდე, რომ ერთადერთი სურვილი მაქვს, როდესაც სიცოცხლეს თავლებს დავუხუჭავ, საწოლის თავთან ვილონჩელოს ხმა უნდა მესმოედეს; მპირდები ამას?

-კი, -უპასუხა ვაჟმა, - თუ სიცოცხლე ასეთ სასჯელს მარგუნებს, შენ ყავისფერ თვალეებს ვვიცავ, ცნობილ მუსიკოსს ყველაზე ლამაზ მელოდიას დავაკვრევენებ შენს საწოლთან.

ამის შემდეგ თავები უკან გადასწიეს და ნათქვამის დასადასტურებლად მათი ტუჩები ერთმანეთს მიეწება... რაოდენ ცეცხლოვანია სიყვარული!..

ვაი ბედნიერ ხელს, რომელსაც ადამიანების მოფერება უყვარს. არ დააგვიანა ამ ხელმა საბედისწერო სილის გაწვნა ახალგაზრდებისთვის, რომლებიც ფიქრობდნენ, რომ მხოლოდ ღიმილის და სიყვარულისთვის იყვნენ გაჩენილნი...

დაქორწინდნენ, ერთმანეთის გახდნენ, ბედნიერები იყვნენ. არ სურდათ საკუთარი ბედნიერება ჩარჩოში მოემწყდიათ, ყველასთვის უნდოდათ ეჩვენებინათ. ერთ დღეს ქალაქის ნავსადგურზე ჩამომდგარ გემში ჩასხდნენ და სამოგზაუროდ წავიდნენ. ყველაფერი, რასაც ნახულობდნენ და ათვლირებდნენ, ფიქრობდნენ, რომ მათი ბედნიერებისთვის იყო შექმნილი. ზღვა - სიყვარულის ზღაპარს, ხოლო ტყე - ერთგულების ამბავს უყვებოდა. განსაკუთრებით ზღვის სიღრმე და სივრცე იზიდავდათ. ზოგან წყალი ვაჟის თვალეებზე უსაზღვროდ ლურჯი ხდებოდა, ზოგან კი - მათი გულებივით ნათელი და გამჭვირვალე. ტალღების ნაკეცებში წარმოქმნილი ზღვის ქაფი თეთრ თოლიებს მოგაგონებდათ.

ერთ დღეს ზღვის ჰორიზონტი გაშავდა. სშინელი ქარიშხალი ამოვარდა. გემმა რყევა და ნაწილ-ნაწილდაშლა დაიწყო,

თითქოს ნეკნები უტყდებოდა ისეთი მტკრევის ხმა ისმოდა. შიშისგან თვალებდხუჭული შეყვარებულები ერთმანეთს მაგრად ეკვროდნენ... მხოლოდ მეორე დღეს გაახილეს თვალები. ზღვის ვრცელ სანაპიროზე იწვნენ შავკანიანთა შორის, რომლებიც ველური ბალახებით მათ გონზე მოყვანას და განკურნებას ცდილობდნენ. შეყვარებულები სხვას ვერავის და ვერაფერს ხედავდნენ შორეულ კლდეებზე ნანგრევების გარდა...

შავკანიანთა სოფელში, რომელიც სანაპიროდან საკმაოდ შორს იყო, წყვილმა რამდენიმე თვეში მათი ენის შესწავლა დაიწყო, ეს იყო აფრიკის ერთ-ერთი ყველაზე უკაცრიელი ადგილი, სადაც ბოლო თვრამეტი წლის განმავლობაში თეთრკანიანს ფეხი არ ჰქონდა დადგმული. დროდადრო სანაპიროზე თევზაოდ მოსული ადამიანები ამბობდნენ, რომ ზღვაში შორიდან გამავალი გემიც კი არ უნახავთ არასდროს. ახლა კი გრძნობდნენ, როგორი მადლიერი უნდა ყოფილიყვნენ ბედის და ამ ველურების, რომ ქარშხალმა, როცა ისინი ნაპირზე უგონოდ დაყარა, სწორედ მათ შეიფარეს და სიცოცხლე აჩუქეს.

ვაჟმა თქვა: - რადგან ჩვენ ერთად ვართ და ერთმანეთი გვიყვარს, სადაც არ უნდა ვიყოთ, ბედნიერად უნდა ვიცხოვროთ, ჩვენს ბედნიერებას ჩრდილი არ უნდა მიადგეს.

მაგრამ ქალი ავად იყო...

დიახ, ქალი ავად იყო. დღითიდღე დნებოდა და ყვითლდებოდა. როცა ზოგიერთ ხეს ადგილს უცვლიან და გადაადგილებენ, საუკეთესო მებაღის ხელშიც რომ იყოს, ვერ ცოცხლობს, კვდება. ახალგაზრდა ქალმაც ვერ გაძლო, ვერ იცოცხლა უცხო მიწაზე. კაცი თითქმის შიშველი ხელებით ყველა ხერხს მიმართავდა, ღონეს არ იშურებდა თუმცა ხვდებოდა, ვერ უშველიდა. ასეირნებდა ხეებს შორის, რომლებიც საოცარ სურნელს გამოსცემდნენ, აფრიკის ღამის მთვარის კაშკაშა შუქქვეშ, სუფთაწყლიანი მდინარეების ნაპირებზე ასეირნებდა, ლურჯი მარღვებით დაქსელილ ხამანწკის ნაჭუჭის მსგავს ყურში უმღეროდა სიმღერებს, რომელიც ქალს სიამოვნებას ანიჭებდა. გრძნობდა, ყველაფერი ამას იყო, ქალს ერთი წელიც აღარ დარჩენოდა.

ვაჟმა რამდენიმე კვირა მოანდომა მაჰაგონის ხის ნაჭრისგან ჩელოს გამოთალას, ქალს მიუტანა და უთხრა:

-საყვარელო, ჩვენი ცხოვრება ისეთი მარტოსულია, ნახე, ახალი მეგობარი მოგიყვანე. ნეტავ იცოდე, როგორ ვნანობ მასზე დაკვრა რომ აგიკრძალე. გთხოვ, მეც მასწავლო, -დაამატა სევდიანად.

ახალგაზრდა ქალის ფერმკრთალი სახე ჩამავალი მზის სიწითლეს ირეკლავდა. აკანკალებული ტუჩებით:

-მე მოგვკვდები, -თქვა მან, -შენ კი ჩემ საწოლთან დანაპირებს შეასრულებ და ჩელოს დაუკრავ.

ვაჟმა სწავლის დაწყებიდან მალევე დაიწყო პატარა ნაწარმოებების შესრულება. ქალი ცხოველის ტყავზე დაწერილ ნოტებზე საათობით ავარჯიშებდა ველურ ტყეში. ნოტის სუფთად აღებისას მოსწავლის მადლიერების შემახილი უდიდეს შინაგან სიმშვიდეს ანიჭებდა მას. ზოგჯერ თვითონაც უკრავდა. თითქოს, ამ უფორმო ინსტრუმენტს და ცხენის ძუისგან გაკეთებულ ხემს სხვა სამყაროდან მოჰქონდა მელოდია ახალგაზრდა კაცის ყურამდე და იქედან სულში.

-ნახე, ეს არის „შემოდგომის სიმღერა“, -თქვა ერთ დღეს კომპოზიციის დასრულების შემდეგ ქალმა, რომლის მელოდიაც სასიამოვნო, უხილავი სითხესავით მიედინებოდა მის და- მდნარ სხეულში.

-აი, რას გთხოვ, როცა მოგვკვდები...

-მომეცი, ვივარჯიშებ, -სიტყვა გააწყვეტინა ვაჟმა.

-არა! მოგცემ მაშინ, როცა სიკვდილის დღის მოახლოვებას ვიგრძნობ... და სხვა ნოტები გა- უწოდა.

ზოგჯერ სევდით გახანგრძლივებული, ზოგჯერ ცრუ სიხარულით მოკლული დღეები სწრაფად გადიოდა. ქალი ისე დაუძღურდა, ფეხზე ველარ დგებოდა. კაცი ხედავდა სიკვდილს, რომელიც საყვარელი ადამიანის ჩამავებულ თვალებს და თეთრ ტუჩებს დასტრიალებდა.

იქნებ, დიახ, იქნებ ორი-სამი დღე ჰქონდა ქალს დარჩენილი. როცა ტყავზე დაწერილ ნოტებს არჩევდა, რამდენჯერმე ჩაუვარდა ხელში „შემოდგომის სიმღერა“, მაგრამ მაინც არ ასწავლა, რადგან ჯერ ასე ახლოს არ ეგონა სიკვდილი.

კაცს შიშობდა, რომ ქალის მოულოდნელი სიკვდილის გამო ბოლო სურვილი დარჩებოდა აუსრულებელი და ის ამ სიმღერას ვერასდროს დაუკრავდა. გრძნობდა, რაღაც უხეში ობიექტი ნელ-ნელა უახლოვდებოდა ქალის სხეულს. ნოტების მოთხოვნა შეუძლებელი იყო, რადგან ეს პაციენტისთვის სიცოცხლის დასასრულის ნიშანი იქნებოდა. ვაჟის ერთადერთი სურვილი იყო, რომ საყვარელ ქალს ბოლო დღეები მშვიდად გაეტარებინა, მაგრამ როგორ შეძლებდა ამის გაკეთებას?

ბოლოს, ერთ დღეს, როცა ქალმა კაცს სხვა კომპოზიცია გაუწოდა, თავი მკერდზე ჩამოუვარდა და გონება დაკარგა. ვაჟი გაიქცა, თიხის თასი მოიტანა, წყალი აპკურა. გოგონამ, როგორც კი თავლები გაახილა, გამხმარი ბალახების ბალიშის ქვემოდან „შემოდგომის სიმღერის“ ნოტები გამოიღო.

-აიღე, -უთხრა, -და სწრაფად ისწავლე. მეშინია, რომ ცოტა დრო დარჩა!

კაცი ტყეში გაიქცა, ნოტების ტყავი ბაობაბის ხის ქერქს მიამაგრა და დაკვრა დაიწყო. საათები გავიდა, მოსაღამოვდა. კაცი ჩელოთი და ნოტებით ხელში ქოხისკენ ტირილით მობოდა. ჩაუქრობელი ცეცხლი სწვავდა მის სხეულს, ენით აღუწერელი ტკივილი სტანჯავდა.

-ვაი, თუ მოკვდა, ვაი, თუ ვერ მივუსწარი!

ქოხში შევარდა, ქალს მოლოდინით სავსე თვალები კარისკენ მიეპყრო, სახეზე ღიმილი გამოესახა, ხელი გაუწოდა, კაცმა დაუჭირა, სახესთან მიიტანა და კოცნა დაუწყო. წვერებზე ნიაღვარივით ჩამოსდიოდა ცრემლები. ქალმა კვლავ გაახილა თვალები წამით და სამუდამოდ დახუჭა. კაცმა ეს იგრძნო, გიჟივით შემოეხვია ჩელოს და დაკვრა დაიწყო. სურდა, ქალს „შემოდგომის სიმღერ“ გაეგო, ყურადღებით აკვირდებოდა თვალს გაახელდა თუ არა. არა, არ ახელდა. სასოწარქვეთილმა, შეყვარებულის უკანასკნელი სურვილის ასრულება რომ ვერ შეძლო, უფრო ძლიერად დააჭირა ხეში ჩელოს, თითები უფრო მონდომებით აამუშავა. ვნებიანად უკრავდა, სჯეროდა, ხმა მისწვდებოდა საყვარელი ქალის სულს, რომელიც ქოხის ირგვლივ ტრიალებდა. საწოლზე მწოლიარე მომღიმარ მიცვალებულს მიაჩერდა.

-არ გესმის? ნახე, რა დიდი სიყვარულით ვუკრავ, როგორ ლამაზად ვუკრავ, არ გესმის? -უნდოდა ეყვირა...

აქამდე ქოხში დაკრული ჩელო ველურებს არ ადარდებდათ, მაგრამ ახლა ეს სიმღერა, ეს კომპოზიცია, რომელიც ტანჯვით იღვრებოდა ჭაბუკის გულიდან ვიოლონჩელოს სიმებში, მათ გაყინულ გრძნობებს და გულს შეეხო, გაუთბო, გაუღლო; გაიქცნენ, ქოხის გარშემო შე- იკრიბნენ. კართან ერთმანეთზე შემდგარი შავკანიანები შავი ყურძნის მტევანს ჰგავდნენ. დედის ფოთლოვანი კაბების კალთას ჩაბლაუჭებული ბავშვებიც ჩუმად იდგნენ. ყველა ტიროდა. კაცი იქამდე უკრავდა, ვიდრე გული არ წაუვიდა და საკრავით ძირს არ დაეცა... ორი დღის შემდეგ ველურებმა იმ ბაობაბის ხის ქვეშ მიიყვანეს, სადაც ჩელოზე უკრავდა ხოლმე. იქ უკვე ახალი საფლავი იყო...